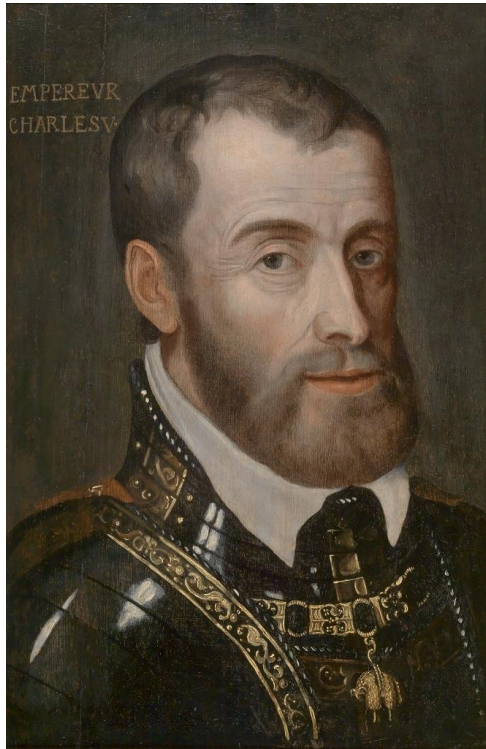

Karel de V (1500-1558)

Karel de V, Duits keizer, koning van Spanje (als Karel I) heer der Nederlanden, geb. Gent 24 februari 1500, in 1515 aanvaardde hij het bewind over de Nederlanden, vertrok in 1517 naar Spanje om de regering van zijn grootvader Ferdinand (gestorven 1516) over te nemen. Toen zijn andere grootvader, Maximiliaan I, stierf werd Karel tot keizer van het Duitse Rijk gekozen 1519. De regering van Spanje liet hij over aan Adriaen Florisz., aartsbisschop van Toledo (de latere paus Adrianus VI), die over de Nederlanden aan zijn tante Margaretha van Oostenrijk (en in 1531 aan zijn zuster Maria van Hongarije). In de Nederlanden onderwierp hij de nog onafhankelijke gewesten aan zijn gezag. In het Duitse Rijk (het bestuur hierover voerde Karels broer Ferdinand) heeft Karel tevergeefs gestreefd naar herstel van de Koninklijke macht (Reichsregiment, Reichskammergericht) en probeerde de hervorming tegen te gaan. Het Rijk werd steeds bedreigd door de Turken, die bijna heel Hongarije veroverden. Hij liet de onderhandelingen met de Protestanten (Verdrag van Passau in 1532, Godsdienstvrede van Augsburg in 1555) over aan Ferdinand. In Spanje had Karel eerst te kampen met hevig verzet, maar hij wist het Koninklijk gezag te herstellen. Het was voor Spanje een tijd van bloei en expansie, waarin het koloniale Rijk in Amerika en op de Filippijnen werd gevestigd. De wereldmacht der Habsburgers handhaven en uitbreiden was het doel van Karels politiek. Daarom werd een reeks oorlogen gevoerd met Frankrijk, dat echter het hertogdom Bourgondië wist te behouden. Hij stond op gespannen voet met Clemens VII, die na lang aarzelen de Franse zijde had gekozen. Dit leidde tot de beruchte Sacco di Roma (1527). Sindsdien heerste Karel oppermacht over de Heilige Stoel en Italië. In 1530 werd hij te Bologna tot keizer gekroond. Door dit alles leek Karel in 1548 zeer machtig. Hij beheerste Italië, had vrede met Frankrijk, had de protestantse vorsten in Duitsland verslagen (Schmalkaldische Oorlog 1541-1547), en door het Interim van Augsburg (1548) de kerkelijke eenheid hersteld. Na de opstand te Gent waren de Nederlanden geheel onderworpen. Door het verraad van Maurits van Saksen (1551), de daaraan volgende oorlog met Hendrik II en het verzet der evangelischen echter verloor Karel alles. Toen hij afstand deed, werd hij in Spanje in 1556 en in de Nederlanden in 1555 door zijn zoon Filips II en in Duitsland in 1558 door zijn broer Ferdinand opgevolgd, overl. Cuacos de Yuste (Spanje) 21 september 1558, oudste zoon van Filips de Schone van Oostenrijk en Johanna van Aragón (de waanzinnige).

Karel V huwde Sevilla 10 maart 1526 met zijn nicht Isabella van Portugal, geb. Lissabon 24 oktober 1503, overl. Toledo 1 mei 1539, dochter van Emanuel I van Portugal en Maria van Aragon. Isabella Voor dit huwelijk is pauselijke dispensatie aangevraagd.

Lit.:

- Kleine Historische Encyclopedie, Winkler Prins, Amsterdam 1979.

Wapen:

- Streekarchief Gorinchem, Wapenboek van Gorinchem van Jan van Kuyl (1698-1742), daarna door verschillende personen bijgehouden.

Afbeelding:

- Collectie Museum Het Prinsenhof, inv. nr. PDS 311